

**ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนของอาจารย์
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
Psycho-Social Factors Correlated to Instructors' Behavior as a
Principle of the Sufficiency Economy Philosophy**

ภาศิน อังศุณิศ^{1*}

¹นักศึกษา สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบ ปฏิสัมพันธ์ และอำนาจการทำนายของตัวแปรทางจิตสังคมที่มีต่อการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามลักษณะชีวสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ที่สอนในภาคเรียนที่ 2/2552 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครจำนวน 300 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบทีละขั้น พบว่าอาจารย์ที่มีการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก คือ อาจารย์ที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานสูงกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและอาจารย์เพศหญิงที่มีลักษณะทางจิตสังคมสูง นอกจากนี้ ยังพบว่าการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานสามารถทำนายการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Abstract

The purposes of this study were to compare, interaction and predict power of psycho-social factors affecting instructors' behavior with biosocial characteristics. The subjects comprised 300 instructors at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon during the 2nd semester of 2009 academic year. Questionnaires were used in this research. Data were analyzed and presented by percentage, mean, standard deviation, analysis of variance, Scheffe' Method, and Stepwise Multiple Regression Analysis. The results revealed that Instructors with high behavior as a principle of the sufficiency economy philosophy were instructors with high work socialization and achievement motive, and with high group of psycho-social factors. Most of them were female instructors. Moreover, instructors' behavior as a principle of the sufficiency economy philosophy were predicted by work socialization, self-ability perception according to a principle of the sufficiency economy philosophy, and achievement motive.

คำสำคัญ : การปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Keywords : Instructors' Behavior as A Principle of The Sufficiency Economy Philosophy

* ผู้นิพนธ์ประสานงานไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ phakin_2919@hotmail.com โทร. 087-689-3882

1. บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเริ่มจากตัวบุคคล กล่าวคือ เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล เพื่อมีความสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามอัตภาพ (คณะอนุกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมยุคใหม่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อ้างอิง มาตรา 52 จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมกระบวนการผลิต การพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม ให้มีการเตรียมบุคลากรและพัฒนาบุคลากรเป็นประจำ (ภิญโญ สาร, 2537: 16)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นองค์การบริหารงานองค์การหนึ่ง ที่ตั้งขึ้นด้วยจุดประสงค์ที่จะช่วยจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนบุคคลในสถานศึกษาที่เป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาปฏิบัติภารกิจสู่เป้าหมายได้ ก็คืออาจารย์ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาโดยตรงนั้น ต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการทำงาน ปัญหาการดำรงชีวิต และปัญหาเรื่องหนี้สิน ทำให้คุณภาพชีวิตของอาจารย์เปลี่ยนไป ซึ่งจะส่งผลทางลบต่อการจัดการเรียนการสอน และ

คุณภาพของนักศึกษาตามมา การพัฒนาสังคมจึงควรเริ่มต้นที่การพัฒนาครูอาจารย์ เพื่อให้ครูอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตให้แก่ นักศึกษา และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของครูอาจารย์ที่พร้อมจะปรับสภาพให้อยู่รอดและเป็นสุขจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน เพื่อให้ชีวิตการทำงานและจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (ศิริพร ศิตสาร, 2551: 5)

การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายแนวคิดที่กล่าวถึงพฤติกรรมการทำงาน และข้อปฏิบัติของอาจารย์ เช่น จรรยาบรรณวิชาชีพผู้สอนและเพื่อเป็นการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยของ งามตา วรินทร์านนท์ (2536: 8-9) ที่ได้กล่าวถึง รูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์รูปแบบหนึ่งจากสี่รูปแบบ ซึ่งมีความสำคัญและนำไปพัฒนาพฤติกรรมได้ คือ รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ที่เน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของบุคคล กับสถานการณ์ที่บุคคลประสบอยู่นั้นเป็นแหล่งเริ่มต้นและกำหนดพฤติกรรมของบุคคล (Eudeler & Magnusson, 1977; Tell & Burnett, 2003 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2541) รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมได้แสดงถึงพฤติกรรมที่เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเสนอว่า พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์เกิดจากสาเหตุที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) สาเหตุทางสถานการณ์เป็นสาเหตุที่อยู่ภายนอกตัวบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น การถ่ายทอด

ทางสังคม และบรรยากาศการทำงาน เป็นต้น 2) สาเหตุทางจิตลักษณะเดิม เป็นสาเหตุทางจิตใจภายในตัวบุคคลที่ติดตัวมาแต่ดั้งเดิม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เช่น สุขภาพจิต 3) สาเหตุร่วมระหว่างจิตลักษณะเดิมกับสถานการณ์ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบเชิงกลไก (Mechanical interaction) โดยมีตัวแปรทางจิตลักษณะเดิมกับตัวแปรทางสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนของบุคคลในที่ทำงาน 4) สาเหตุทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตัว (Organismic interaction) เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ เช่น ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นก่อนจะพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงจำเป็นต้องทราบสาเหตุ และทิศทางของการพัฒนา ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสาเหตุดังกล่าว โดยใช้สาเหตุด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และใช้ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมชาติของดวงเดือน พันธุมนาวิน ในส่วนของสาเหตุของจิตลักษณะที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในที่ทำงาน เพื่อนำผลของการวิจัยใช้เป็นแนวทางการพัฒนาของอาจารย์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามกลุ่มสูงกลุ่มต่ำของตัวแปรกลุ่มลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และ

ลักษณะทางจิตตามสถานการณ์

2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างลักษณะทางสถานการณ์ กับลักษณะทางจิตเดิม จำแนกตามลักษณะชีวสังคม

3. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนวยการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กลุ่มลักษณะทางสถานการณ์ ลักษณะทางจิตเดิม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยจำแนกตามลักษณะชีวสังคม

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์ที่ลักษณะทางสถานการณ์ (การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน และบรรยากาศในองค์กร) ลักษณะทางจิตเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต) และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) สูงกว่าจะมีการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าอาจารย์ที่มีลักษณะทางตรงกันข้ามต่ำกว่า

2. อาจารย์ที่ลักษณะทางสถานการณ์ (การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน และบรรยากาศในองค์กร) ลักษณะทางจิตเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน สุขภาพจิต) และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนว

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) มีการปฏิบัติตามตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากอาจารย์ที่มีลักษณะทางตรงกันข้าม จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม

3. อาจารย์ที่มีลักษณะทางสถานการณ์ (การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน) สูงและลักษณะจิตเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนและสุขภาพจิต) สูงจะมีการปฏิบัติตามของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าอาจารย์กลุ่มตรงกันข้าม จำแนกตามลักษณะชีวสังคม

4. ลักษณะทางสถานการณ์ (การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน และบรรยากาศในองค์กร) ลักษณะจิตลักษณะเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน และสุขภาพจิต) และจิตตามสถานการณ์ (เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) สามารถร่วมทำนายการปฏิบัติตามของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามลักษณะชีวสังคม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดตั้งคณะกรรมการดัดแปลงจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข สู่แนวปฏิบัติในระดับบุคคล ซึ่งมี 5 ประการ ดังนี้

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริตแม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้อย่างรุนแรง

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายเพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอาย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยนี้ทำให้ทราบว่ายังมีปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสถานศึกษาต้นสังกัดได้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการฝึกอบรม ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติตามของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์สายปฏิบัติการสอน ที่ปฏิบัติการสอนใน

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คณะ แบ่งเป็น 3 ศูนย์การศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 514 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์สายปฏิบัติการสอน ที่ปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คณะ แบ่งเป็น 3 ศูนย์การศึกษา เป็นจำนวนทั้งสิ้น 350 คน โดยสุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ใช้คณะเป็นชั้น (strata) และอาจารย์เป็นหน่วยสุ่ม (unit) โดยคำนึงถึงสัดส่วนของเพศ

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรด้านจิตสังคม ประกอบด้วย กลุ่มลักษณะทางสถานการณ์ ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานและบรรยากาศในองค์กร

กลุ่มลักษณะทางจิตเดิม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจภายในตน และสุขภาพจิต

กลุ่มลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 10 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระยะเวลาในการรับราชการ และคณะ

สำหรับตอนที่ 2-10 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 6 ระดับ คือ 6, 5, 4, 3, 2, 1 มีดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดการถ่ายทอดทางสังคมอย่างเป็นทางการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดบรรยากาศในองค์กร

ตอนที่ 5 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตอนที่ 6 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ตอนที่ 7 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจภายในตน

ตอนที่ 8 แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต

ตอนที่ 9 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 10 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ไปยังทั้ง 9 คณะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลจากแต่ละคณะแล้ว ผู้วิจัยจะประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบของแต่ละคณะ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ และผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง โดยจะใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล ประมาณ 1 เดือน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Method) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และ 2

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ถึงข้อ 6 หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 7

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์สายผู้สอนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำนวน 300 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ระยะเวลาในการรับราชการมากกว่า 17 ปี และส่วนมากอยู่ในศูนย์การศึกษาพัฒนาการพระนคร

2. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทุกตัวแปร พบว่าลักษณะการตอบของกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าครึ่งทุกตัวแปร มีผู้ตอบได้คะแนนเต็มทุกตัวแปร ยกเว้นตัวแปรแรงจูงใจใฝ่ล้มเหลว และเมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายของคะแนนส่วนมากมีการกระจายมาก โดยข้อมูลส่วนมากจะมีแนวโน้มไปทางคะแนนมาก ยกเว้น ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน บรรยากาศในการทำงาน และความเชื่ออำนาจภายในตน

3.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามกลุ่มสูง กลุ่มต่ำของตัวแปรกลุ่ม ลักษณะ:ทางสถานการณ์ ลักษณะ:ทางจิตเดิม และลักษณะ: ทางจิตตามสถานการณ์

พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความแตกต่างของคะแนนกลุ่ม โดยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นตัวแปรบรรยากาศในการทำงาน

3.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนของตัวแปรกลุ่ม ลักษณะ:ทางสถานการณ์ ลักษณะ:ทางจิตเดิม ลักษณะ:ทางจิตตามสถานการณ์ และการ ปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามลักษณะ:ทาง ชีวสังคม

1. จำแนกตามเพศ พบว่า อาจารย์เพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิต
เจตคติต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง การรับรู้ความสามารถของตนต่อการ
ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ
การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ส่วนอาจารย์เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศ
หญิงเพียงตัวแปรเดียว คือ บรรยากาศในองค์กร

2. จำแนกตามระยะเวลาในการทำงาน พบ
ว่า กลุ่มอาจารย์ที่มีระยะเวลาในการทำงานมากมี
คะแนนสูงกว่าอาจารย์ที่มีระยะเวลาในการทำงาน
น้อย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และ
กลุ่มอาจารย์ที่มีระยะเวลาในการทำงานมากมี
คะแนนน้อยกว่าอาจารย์ ที่มีระยะเวลาในการ
ทำงานน้อย คือ การรับรู้ความสามารถของตนต่อ
การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. จำแนกตามสถานที่ทำงานของอาจารย์
พบว่า ตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ บรรยากาศในการ
ทำงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต
ควบคุมตน สุขภาพจิต และเจตคติที่ดีต่อการ
ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 ศึกษาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการปฏิบัติตนของ อาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างลักษณะ:ทางสถานการณ์ (การถ่ายทอด ทางสังคมในการทำงาน) กับลักษณะ:ทางจิตเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ลักษณะ:มุ่งอนาคตควบคุม ตน ความเชื่ออำนาจภายในตน และสุขภาพจิต) จำแนกตามลักษณะ:ชีวสังคม

พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มรวมระหว่าง
การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานกับลักษณะ
ทางจิตเดิม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อ
อำนาจภายในตน และสุขภาพจิต โดยอาจารย์ที่
ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานสูงและ
มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตน
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก

3.5 ผลศึกษาอำนาจในการทำนายการปฏิบัติตน ของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง โดยใช้กลุ่มลักษณะ:ทางสถานการณ์ ลักษณะ:ทางจิตเดิมและลักษณะ:ทางจิตตาม สถานการณ์ ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยจำแนก ตามลักษณะ:ชีวสังคม

พบว่า ตัวทำนายในกลุ่มลักษณะสถานการณ์
กลุ่มจิตลักษณะเดิม และกลุ่มจิตลักษณะตาม
สถานการณ์ รวม 8 ตัวแปร สามารถร่วมกัน
ทำนาย การปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงได้ร้อยละ 58.7 โดยการถ่ายทอด
ทางสังคมในการทำงานสามารถทำนายได้เป็น
ลำดับแรก รองลงมา คือ การรับรู้ความสามารถ
ของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตามลำดับ

4. สรุป

4.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการสรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามสมมติฐาน 4 ข้อ มีงานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐาน ดังนี้ 1) ตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน จากงานวิจัยของ วิรัตน์ปานศิลา (2542) ได้ศึกษาการถ่ายทอดทางสังคมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการทำงาน จิตลักษณะ และการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ในการทำนายพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ตัวแปร ความคลุมเครือในบทบาท แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิตในการทำงาน และการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมอย่างเป็นทางการ เป็นตัวแปรสำคัญ 4 ตัวที่ทำนายพฤติกรรมดังกล่าวในกลุ่มเพศหญิงได้ร้อยละ 25 และในกลุ่มอายุการทำงานมาก การได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ ยังเป็นตัวแปรอันดับแรกพร้อมกับตัวแปรอีก 3 ตัว คือ ความคลุมเครือในบทบาท แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตในการทำงาน สามารถทำนายพฤติกรรม ได้ร้อยละ 17 นอกจากนี้ เมื่อนำตัวแปรทางจิตและทางสังคมทำนายพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลด้านวิชาการทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคตควบคุมตน ความคลุมเครือในบทบาท และการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมอย่างเป็นทางการ ร่วมกันทำนายพฤติกรรม ดังกล่าวได้ร้อยละ 21 ซึ่งมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

2) ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้มีการศึกษาวิจัยพบว่า มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำงานมาก คือ งานวิจัยของ ดุจเดือน พันธมนาวิน และอัมพร ม้าคะนอง (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนานักเรียนของครูคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถเป็นตัวทำนายตัวแรกที่สำคัญของพฤติกรรมการรับนวัตกรรม และ 3) ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนของอาจารย์ซึ่งเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งว่าอาจารย์จะจัดกิจกรรมวิชาการหรือปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนของตนอย่างไร จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ วีรวรรณ สุกิน (2551) พบว่า ยังมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานทางด้านการสอนของอาจารย์ ร่วมด้วย กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของอาจารย์จะมีผลต่อความพยายามการตั้งเป้าหมาย และระดับความมุ่งมั่นปรารถนา (Aspiration) ที่อาจารย์จะทุ่มเทในการสอน โดยพบว่า อาจารย์ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีลักษณะที่สำคัญ คือ การเปิดกว้างในการรับแนวคิดใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทดลองเพื่อแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่ดีที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีขึ้น ให้ความสำคัญทั้งการวางแผนและการจัดระบบ (Organization) การเรียนการสอน นอกจากนี้ การรับรู้ความสามารถของตนของอาจารย์ยังมีอิทธิพลต่อความคงทนในการใช้ความพยายาม (Persistence) เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความยากลำบากและความสามารถที่จะปรับตัวสู่สภาพเดิมได้ง่าย (Resilience) เมื่อประสบกับความล้มเหลว นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูอาจารย์ที่รับรู้ความสามารถของตนจะไม่ตำหนิเมื่อผู้เรียนทำผิดพลาด และจะใช้ความพยายามหรือทุ่มเทเวลาอย่างมาก

ในการสอนผู้เรียนที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ (Struggling) รวมถึงพบในส่วนน้อยว่าจะส่งต่อผู้เรียนที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ (Difficult student) ไปสู่ระบบการจัดการศึกษาพิเศษ

4.2 ข้อเสนอแนะ:

4.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

ประการแรก จากการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ลักษณะทางสถานการณ์ (การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน) เป็นตัวทำนายมาเป็นอันดับแรก ตามด้วยลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ (การรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และลักษณะทางจิตเดิม (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) ตามลำดับ ฉะนั้น ในการพัฒนาให้เกิดการปฏิบัติดังกล่าวควรให้ความสำคัญลักษณะทางสถานการณ์ในเรื่องการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงานเป็นอันดับแรก คือ มีการพัฒนาแบบมีทิศทางที่ไม่ต้องลองผิดลองถูก เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่าย

ประการที่สอง สามารถทำนายการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยตรวจสอบจากปริมาณของการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนต่อการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้วยเครื่องมือที่ใช้วัด เช่น แบบสอบถาม เป็นต้น และผลการทำนายทำให้สามารถนำมาใช้ในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมต่อไป

4.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ประการแรก จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลพบตัวแปรปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญ

หลายประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของการปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนในการทำงานและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อนำไปสร้างเป็นกิจกรรมต้นแบบ และนำไปศึกษา วิจัยเชิงทดลองประเมินผล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของต้นแบบก่อนนำไปใช้พัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะที่ทำให้อาจารย์มีพฤติกรรม คือ การปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประการที่สอง ควรมีการวัดการปฏิบัติตนของอาจารย์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการสังเกตของบุคคลอื่นที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักศึกษา บุคลากรฝ่ายสนับสนุน เป็นต้น

5. กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอย่างมากในการให้ความรู้คำแนะนำ ในการทำปริญญานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วงศ์ภินันท์ วัฒนา ประธานกรรมการ และ ดร.จรัส อุ่นฐิติวัฒน์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้อย่างมาก

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.นริสรา พิงโพธิ์สภ และ ดร.สุภากร จันประเสริฐ ที่กรุณาช่วยตรวจทานและให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.

2547. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

งามตา วนินทานนท์. 2536. ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. รายงานการวิจัยฉบับที่ 50 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541. รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. วารสารทันตภิบาล, 10(2), 105-108.

ภิญโญ สาธร. 2537. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

2550. เศรษฐกิจพอเพียง: ปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.